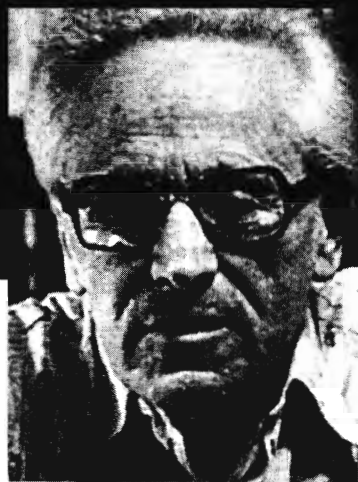

Az elveszett lánc nemzedéke

Ezt a számunkat részben a halál szerkesztette. Mind a három jelentős magyar zsidó szellemi személyiség, aki 1997 utolsó hónapjaiban itt hagyott bennünket, erősebb-gyengébb szálakkal kötődött a *Múlt és Jövő*hez, s mindnyájuknak jelent meg írásuk lapunkban. De nem ez az ok, amiért a távozásuk hagyta űr oly fájdalmas – nemcsak nekünk, hanem az egyetemes magyar és zsidó kultúra számára.

Mindháromjuk – s így együtt, oly reprezentatíván mutatván föl egy rejtőzködő nemzedék sajátosságait és funkcióját – hiányzó láncszem szerepet töltött be abban a holocaust összetörte hagyományláncban, amelyet most igyekszünk visszakötni több évezredes egymásra épülő, egymásba kapaszkodó folyamába. Nélkülük ezt nem tehetjük volna. Hidakat, vonatkozási pontokat kijelölő személyiségek voltak. Akiknek a pusztá létezése még a művüknél is többet jelentett. A mi nemzedékünknek – ama „negyediknek”, amely már kérdezni sem tud – mégis volt valakihez fordulnia a hagyományokat totálisan leradírozó korszakok után. Ők ébresztették fel az igényt, hogy dadogó kérdéseinket feltehessük. Hozzájuk, egyedül hozzájuk fordulhatunk.

Olyan tudás és tapasztalat nyomjelző oszlopcskáit őrizték meg számunkra, amelyeket meg lehetett ragadni, hogy segítségükkel azonosságunk a semmi tátongó árkát átugorva szilárdabb talajra érhessen. Mindháromjukban közös a holocaust közvetlen tapasztalata és annak valamilyen hasznosítása, beépítése a műbe, amelyet az azt lejelölő, elfojtó rezsimek rejtőzködő kibontásra kényszerítettek. Ők voltak az elsők, akik a saját területeiken az ol-

vadás első jelére kitérték a keresés irányjelzőit.

Kardos G. György regénytrilógiája – ez a tiszta művészet előnye a tudományokkal szemben – a maga totális vértetében robbant be tudatunkba, s ez volt az első hatás, amely a holocaust utáni nemzedéket – zsidókat és nem zsidókat egyaránt – a zsidó sors és a fiatal, akkor oly elérhetetlenül távoli és egzotikus Izrael szeretetére ébresztette. Mégpedig olyan kritikus és a túléléshez elengedhetetlen humor távolságtartásával, olyan természetadta egészséggel, amely azóta is felülmúlhatatlan hatással nyújt érzéki példát a viszonyhoz, amely oly bizonyult múltunkhoz és jövőnkhez köt. Benne drága mesteremet is elveszítettem, az ifjúság meghatározó, ős- és apakereső élményét. Mint ama „félrecsúszott nyakkendő” benne van ő ennek a lapnak minden kijavított mondatában, szerkesztési ötletében, s benne is marad. Akár egy nemzedék íróiban, lapcsinálóiában, akik mind az ő műhelyéből rajzoltak ki.

Árván itt maradva a magány és a felelősség szorításában kérdéseinkkel kihez forduljunk immár? Hiszen annyira még nem nőttünk fel, hogy úgy közlekedjünk a világban: ne fogják a kezünket. Hogyan lépjük át nélkülük a *hagyományszakadás* űrjét? A saját hajunkba kapaszkodás elkeseredettsége hogyan volna erre elegendő? Míg végleg felnőtté nem leszünk, kényszerítjük őket, hogy velünk maradjanak! Legföljebb egy – eddig még pontosan körül nem írt – létezésformát áthidalva leszünk kénytelenek beszélgetni velük.

És úgy tesszük fel kérdéseinket.

KÓBÁNYAI JÁNOS